

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

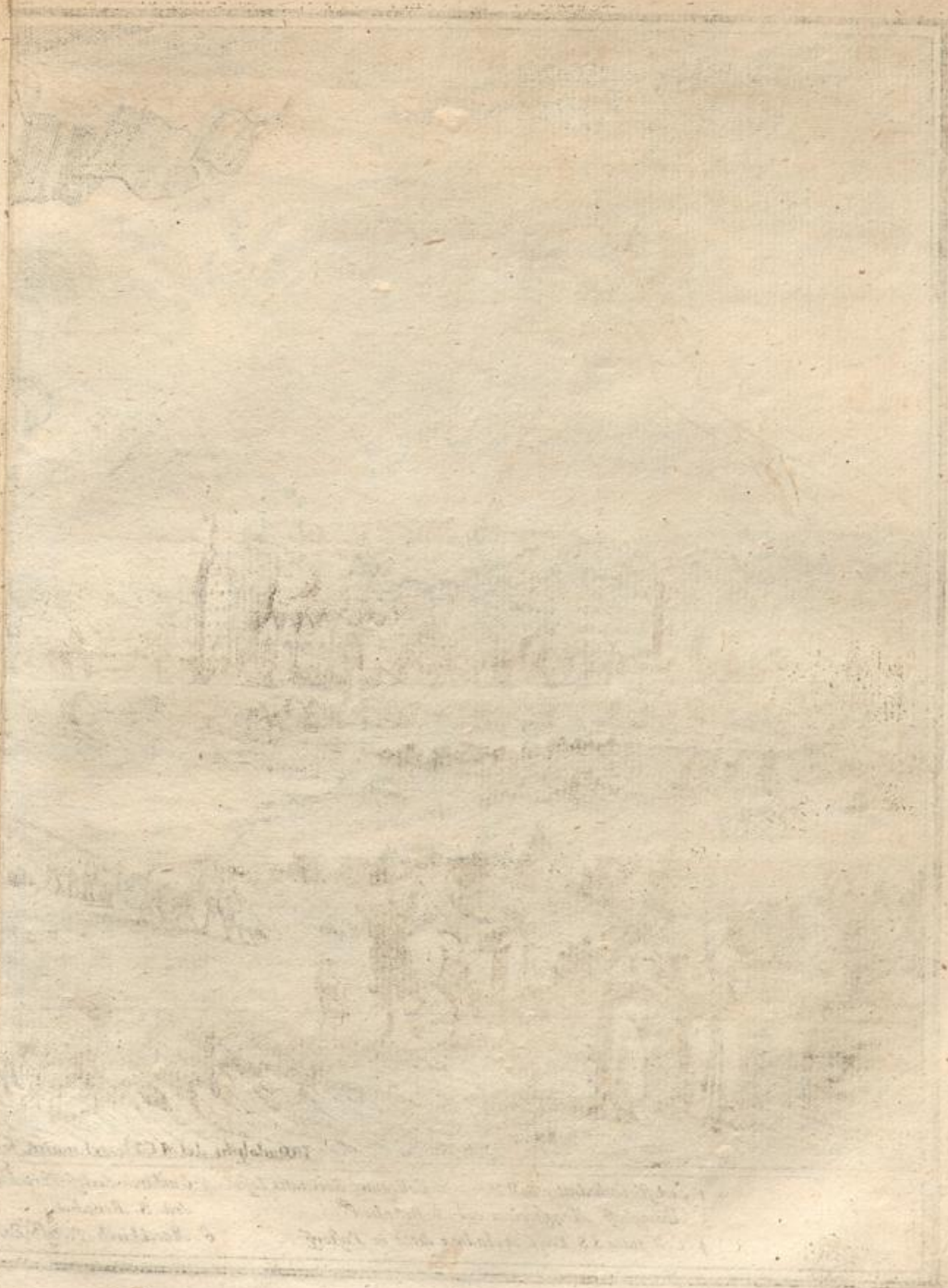
Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

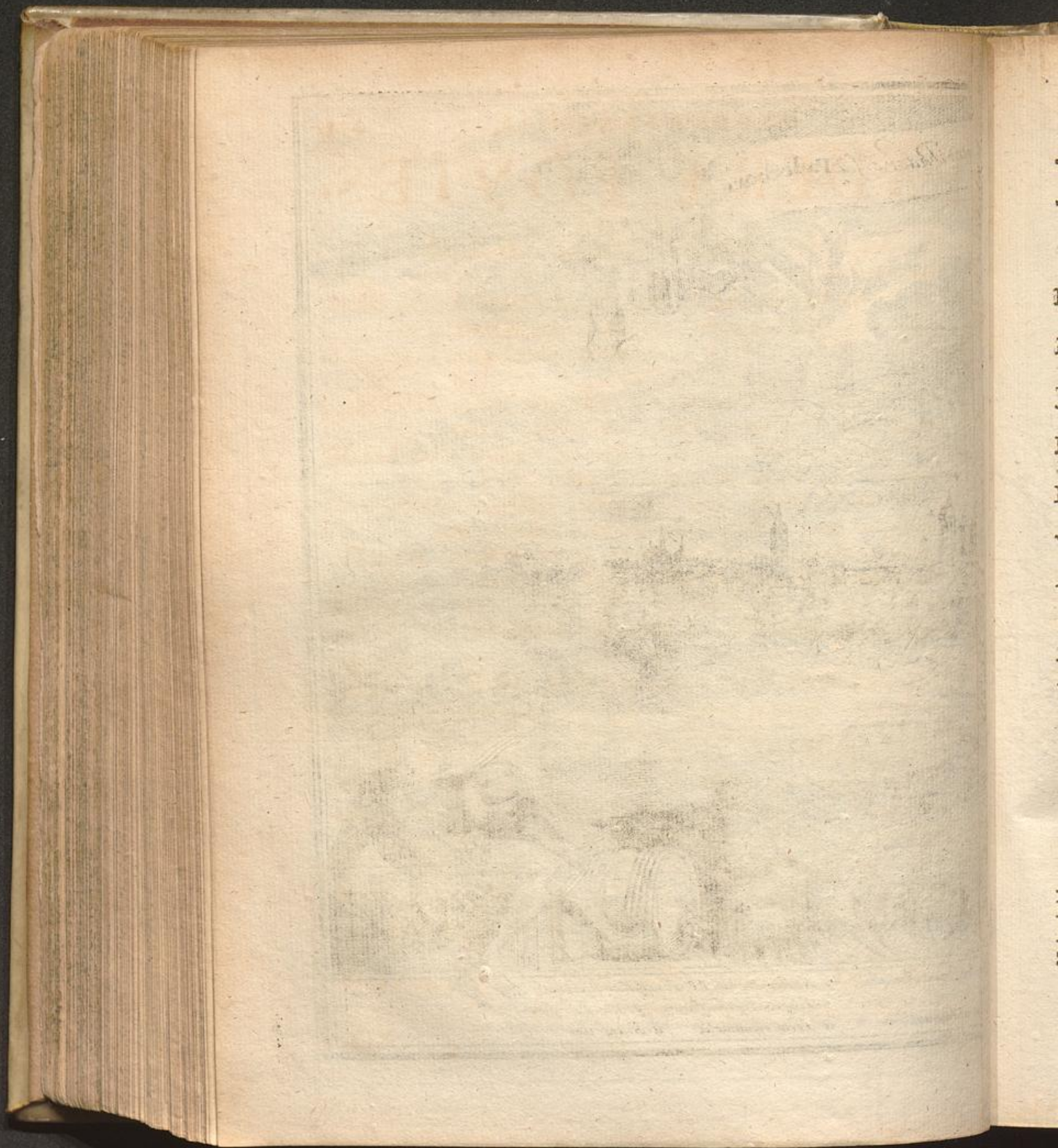
Paderae Fontes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

di
de
io-
ara
n-
lo-
ift.
lo-
a.
d-
m-
né-
ne-
vi-
es.
ab-
en.
ne-
e-
A-

PADERÆ FONTES.

MEMORIÆ SACRUM

HIC. UBI. FONS. PADERÆ. MEDIA. SURGENTIS. IN. URBE
 DUCO. VETUS. MAGNI. NOMEN. AB. AMNE. PADI
 MARTE. DIU. ANCIPITI. CAROLUS. CERTARE. COACTUS
 DELEGIT. CASTRIS. CONCILIIQUE. LOCUM
 JUSSIT. ET. HIS. UNDIS. LUSTRATAM. SUBDERE. GENTEM
 SAXONICAM. VERO. COLLA. SUPERBA. DEO
 HIC. LEO. ROMANA. DEDUCTUS. AB. URBE. SACELLUM
 SACRAVIT. PRIMUM. RELIGIONIS. OPUS
 HIC. SEDES. LONGO. FUT. ORDINE. DEINDE. SECUTIS
 TERRARUM. DOMINIS. INCLYTA. CÆSARIBUS
 VIRGINIS. HIC. CONJUX. VIRGO. CUNIGUNDA. MARITI
 ACCEPIT. MERITIS. REGIA. SERTA. COMIS
 VASTUM. ALIUS. SUBEAT. SEPTENA. PER. OSTIA. PONTUM
 NOBILIUS. NULLUS. ME. CAPUT. AMNIS. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
 STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
 PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
 NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. CO-
 MES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
 RO. DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. PADERÆ. CASTRIS. COMITIIS. ET
 FREQUENTI. IMPERATORUM. REGUMQUE. GER-
 MANIÆ. ET. FRANCIÆ. HOSPITIO. AC. REGIA
 S. CUNIGUNDÆ. CORONATIONE. CELEBRATOS

M. H. P

U

NO-

N O T Æ.

1. **H**IC UBI FONS PADERÆ.] *Padera*, in carmine apud Canifium de Leonis III. ad Carolum adventu, *Patra* vocatur: *Est locus insignis, quo PATRA & Lippia fluentant, Altus & in nudo campo jacet, undique largo Vestitus spatium: celso de colle videri Namque potest legio omnis, & hinc exercitus omnis, Castra Ducum & Comitum, radiantiaque arma virorum.*

In vita S. Adalhardi, per S. Paschasium Ratbertum, apud Bollandum 2. Januar. cap. 16. num. 66. *Pater* appellatur. ita enim describitur Corbeia Saxonicæ situs: *Est autem locus pergentibus ad ortum solis de fonte PATRIS, situs supra littus Wisiræ, &c.* Franciscus Irenicus lib. 12. Germaniæ Exegeleos *Padam*, alii *Padum*, *Padram*, *Pather*, nuncupant. *Pader* Gobelinus Persona, & communis loquendi usus retinet.

2. MEDIA SURGENTIS IN URBE.] Nomen hujus Urbis, pro cuiusque scriptoris dialecto, variis modis enuntiatur. In Adone Viennensi, *Paterbrurna* & *Padrbrunne*; in Annal. Canifii, *Paderbrunnen*, *Padenbrunn* & *Padesbrunen*; *Patresbruna* & *Patresbrunnas* appellatur in Joannis Tili Annalibus minoribus; in auctioribus, *Patresbrunna* & *Patresbrunno*; in fragmento Annalium Alex. Petavii, *Padresbrunnon* & *Padresburnon*; in Annalibus Loifelii, *Paderbrunnen* (uti & in aliis quibusdam) & *Padabrunno*; in vita Caroli M. per incertum, *Paderburnen* & *Paderburnum*; in ejusdem vita per Monachum Engolismensem, *Paderbrunnem* & *Padabruno*; in Poëta Saxone, *Pathalbrunnon* & *Paderbrunnon*; apud Eginhardum, *Padabruna*; in vita Ludovici Pii, *Patrisbruna*; in historia constructionis novæ Corbeia: *Patherbruna*; in Annal. Fulden. *Padrbrunno* & *Padrbrunno*; in hist. translationis S. Viti, *Patherbronna*. Vid. Bollandi notas in vitam S. Liborii, cap. I. II. quæ horum fontium sic meminit: *Accedit ad ornamentum loci, (Paderbornæ) saluberrimorum*

rum

rum fontium intra ipsum oppidum in unum pariter alveum confluentium, incomparabilis tam species, quam numerositas; in tantum, ut eorum latitudini & amœnitati similes esse alibi minimè compertum habeamus.

3. DUOCO VETUS MAGNI NOMEN AB AMNE PADI.] Vocis originem fontesque præ cæteris explicatè nobis descripsit Gobelinus in Cosmod. recito verba illius: Sciendum quod hic locus nomen trahit à fluvio ibi surgente, qui Pader dicitur, quem Carolus loci amœnitate delectatus, vel fortè Saxones, qui olim de Italia, quam cum Longobardis invaserunt, reversi fuerant, de quibus supra dictum est, à Pado fluvio Italia nominarunt: & indè fortassis est, quòd in literis Apostolicis scribitur Padeburnensis. Relatione quippe seniorum traditum esse dicitur, quòd Carolus huic loco nomen indiderit: hic etenim fluvius, (quemadmodum Padus maximus fluvius Italiae ex tribus fontibus sibi invicem propè surgentibus, ad pedes Alpium in unum alveum concurrentibus oritur) in pede montis ex tribus fontibus, quasi profundis ex abyssis, scaturiens, multis rivulorum decursibus, ab eodem monte concurrentibus, inter unius alvei ripas, intra mœnia civitatis excipitur. Et horum trium fontium quilibet Pader appellatur, tamen cum sua determinatione. Et fons versùs occidentem extremus, prout à quodam piscatore hoc mihi referente, intellexi, à superficie effluentis aquæ usque ad fundamentum ejus, centum minus duobus pedibus altitudinis est: quemadmodum validè se mensurasse idem piscator fatebatur. Et hi tres fontes tantam profundentes aquarum abundantiam cum rivulis suis flumen generant, cui in tota Europa, quantum ad ortum ejus, simile non contingit reperire. Dilatat quippe gremium mox fontibus egrediens, quod intra civitatis, in qua surgit, mœnia viginti molarum rotas, quarum nulla posterior rota præcedentis aquam recipit, sicut igitur fluit, indefinenter volvere potest. Neque quisquam miretur quòd dixi huic fluvio nomen prædictum à Carolo fuisse inditum, quamvis ante ejus adventum apud incolas regionis aliquo certo nomine fuisse fluvium ipsum nominatum dubium non existit. Quoniam nomina fluviorum successu temporum, adventu novorum populorum aut Principum, & de cætero mutata quandoque legimus. Et verisimile est nomen pristinum Lippe fuisse, quòd ex illo

conjicio, quòd fluvius à nulla civitate, villa, vel vico, extra locum, in quo surgit, sub hoc nomine Pader, recipitur; quoniam statim in loco, in quo surgit, ad stadia quasi xv. duobus fluviis commiscetur, quorum quilibet isto minor est. Et inde omnium illorum trium fluviorum congregatio Lippe nominatur, quo nomine nullus illorum trium fluviorum simpliciter nominatur, sed fluvius qui occurrit ab oriente, qui respectu istius quasi rivus apparet, STRICTA LIPPA nominatur, utiq; ad differentiam alterius fluvii, qui etiam Lippe cum alia determinatione, vel sine determinatione sit vocatus, & major illo sit, cum nomina fluviorum minorum sibi concurrentium sicut & aquam, soleant absorbere communiter. Et fluit sub hoc nomine Lippe donec Rheno commiscetur. Ita ille, ætat. 6. c. 38. p. 188. Certè familiare fuisse Francis peregrina nomina nostris locis inferre, & sic Remam, pagum ad Warnæ & Visurgis confluentes, à Remis urbe Archiepiscopali in Gallis; à Pado Italico Padum nostratam; ab Heristallo Francico Heristalum Saxonicum; à Corbeia Francica Corbeiam Saxonicam denominatam, scribit Meibomius in notis ad Itminfulam Saxonicam. Cui ex parte consentit Reinerus Reineccius, in notis ad Poëtam Anonymum. p. 14. Ut contra in Annalibus Franc. perpetuò legitur Paderborna. Est enim nomen à Padi fontibus. De his lectu dignissimum Cosmodromion Gobelini. Ibidem & hoc traditum. Padum, cum aliud antè nomen habuisset, ita à Carolo M. de Italico indigitatum. Sed hoc in medio relinquamus. Quanquam negari non potest, utriusque multa communia esse. Atque ut Italicus inter fluvios Italia maximus est, sic Germanicus tantum à capite aquarum vehit, quantum totius Europæ nullus. Contra, inquit Bollandus l. c. Alii à Romanis, cum iis in locis castra haberent, PADERAM dictum volunt ob eandem Padi similitudinem. Quod ut absque veteri auctore affirmare mihi non est animus, ita consentaneum rationi usuique non inficior, & accolarum traditione celebratum. Cæterum Poëta Anonymus ad An. 777. vetustum fuisse urbis nomen significat, ergò & fluvii, à quo urbi nomen :

- - - Conventum placiti generalis habere
Cum Ducibus se velle suis denuntiat illic.
Tanto concilio locus est electus agendo,

Quem

Quem Pathalbrunnon vocitant, quo non habet ipsa
 Gens alium naturali plus nobilitate
 Insignem, qui præcipuè redimitus abundat
 Fontibus, & nitidis & pluribus, & trahit inde
 Barbarica nomen lingue sermone VETUSTUM.

Joanni Horrioni eruditissimo elegantissimoque Panegyrici Paderbornensis scriptori lib. II. cap. XI. videtur omnino incerta Paderæ nominis origo, ita enim ait: *Sed quid sibi vult illud Pather? Colligimus enim sic à majoribus enantiatum esse, quòd ita crebrò scriptum reperiamus, nimirum cum lingua Germanica veterem illam suam asperitatem retineret. Quemadmodum enim paullatim articulum THE molliùs pronunciarunt DIE, ita ex Pather fecerunt Pader. Testatur Gobelinus à Pado derivatum, qui, ut ait, ex tribus fontibus sibi invicem propè surgentibus ad pedes Alpium in unum alveum concurrentibus oritur. Quæ descriptio non congruit cum iis quæ à Strabone, Plinio, Ptolemæo, Leandro Alberto de origine Padi memorantur. Sed faciamus non spectatam esse in hac appellatione tam accuratam similitudinem, si cui id sequi libebit, dicet à Pado factam esse Paderam, quemadmodum brachium Padi, quod est ad Ravennam, Padusam dictum accepimus. Reperitur quoque in Annal. Canisii An. 777. scriptum Padesbronnen, ubi videri possit deductum nomen ab eadem origine, atque ipsum Padi vocabulum. Refert enim Plinius lib. 3. c. 16. ex Metrodoro, Padum nomen accepisse ab arbore picea, quæ multa circa fontem, quæ Gallicè Pades dicatur. Verùm unde Saxonibus nostris, quos eo tempore quasi more ferino vixisse ait Venantius lib. 3. c. 7. ea eruditio & cognitio linguarum? Equidem malim fateri nescire me, unde illud PATHER, in nomine Patherbornæ; perinde atque obscurum est, quid sibi velit Mimigarna, in nomine Mimigarnafordæ, quo aliquot sæculis dicta fuit ea Westphaliæ urbs, quam hodie Monasterium nuncupamus.*

4. MARFE DIU ANCEPITI.] Ejus luculentus testis est Eginhardus in vita Caroli M. qui causas & tempus belli Saxonici his verbis prodidit: *Post Longobardici belli finem, Saxonicum, quod quasi intermissum videbatur, repetitum est: quo nullum neque prolixius, neque*

atrocius, Francorumque populo laboriosius susceptum. Quia Saxones, sicut omnes ferè Germaniam incolentes nationes, & naturâ feroces, & cultui demonum dediti, nostræque religioni contrarii, neque divina, neque humana jura vel polluere, vel transgredi inhonestum arbitrantur. Suberant & causæ, quæ quotidie pacem conturbare poterant, termini videlicet nostri & illorum pæne ubique in plano contigui, præter pauca loca, in quibus vel silva majores, vel montium juga interjecta, utrorumque agros certo limite determinant: in quibus cædes & rapina & incendia vicissim fieri non cessabant. Quibus ad eò Franci sunt irritati, ut jam non vices reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum est igitur contra eos bellum, quod magnâ utrinque animositate, tamen majore Saxonum, quàm Francorum damno, per continuos triginta tres annos gerebatur. Plures eo bello tam ex nobilitate Francorum, quàm Saxonum, & functi summis honoribus viri, consumpti sunt: tandemque anno tricesimo tertio finitum est. Vid. Poëtam Anonym. vit. Ludovici Pii apud Pithæum.

5. DELEGIT CASTRIS CONCILIIISQUE LOCUM.] Anno 777. Rex (Carolus) post celebratam Noviomagi Paschatis festi solemnitatem, ad locum, qui Paderbrunna vocatur, generalem populi sui conventum in eo habiturus, cum ingenti exercitu in Saxoniam profectus est. Eginhard. in vit. Caroli M. vita Caroli M. apud Pithæum, vita ejusdem per incertum auctorem tom. 11. script. hist. Francicæ, Annal. fragment, ex ms. Nazariano apud Freherum inter scriptores Francicos, Poëta Anonymus, Ado Viennens. Annal. Canisii, Regino.

Anno 783. Cumque de loco præli ad Paderbornam se cum exercitu recepisset, atque ibi castris positus partem exercitus opperitur, audit Saxones in finibus Westfalorum supra fluvium Asam congregari. Altron, apud Reuberum, vita Caroli M. per Engolismensem Monachum, Regino.

An. 785. Rex Carolus placitum habuit apud Paderbrunnon cum Francis & Saxonibus. Annales Francorum tom. 11. inter script. hist. Franc. Altron. apud Reuberum, vita Caroli M. per incertum auctorem tom. 11. inter script. hist. Franc. vita Caroli M. per Engolismensem, vita Caroli M. apud Pithæum, Regino.

An. 786. Ludovicus filius pro sapere & posse obedienter parens, occurrit
(Caro-

(Carolo Patri) ad Patrisbrunnam, habitu Vasconum cum coarctis sibi pueris indutus, amiculo scilicet rotundo, manicis camisia diffusis, cruralibus distentis, calcaribus caligulis insertis, missile manu ferens: hac enim delectatio voluntasque ordinaverat paterna. Vita Ludovici Pii apud Pithæum.

An. 799. Interim Rex in Saxoniam profectus Rhenum ad Lipenam transiit, & in loco qui dicitur Padeburnum positus castris confedit. Vita Caroli M. per incertum auctorem tom. I I. script. hist. Franc.

6. JUSSIT ET HIS UNDIS LUBRATAM SUBDERE GENTEM.] An. 777. Dominus Rex Carolus publicam synodum habuit ad Paderbrunnen, ibi convenerunt omnes Franci & omnes Saxones, excepto, quod Widochindus rebellis exstitit, & cum paucis aliis sociis suis in Normandiam confugit. Ad idem placitum venerunt Saraceni de Hispania tres reges, Ibnalarabi & filius Devizefi, qui Latine Joseph nominatur, & gener ejus Alaruz, ibique multitudo Saxonum baptizata est. Vita Caroli M. apud Pithæum, Annal. Francorum inter script. hist. Franc. tom. II. Annal. Fuldenf. apud Freher. Ibi Saxones baptizati ingenuitatem, & omnem proprietatem suam, secundum morem gentis, abdicantes regi tradiderunt, si à die illa, & deinceps Christianitatem, & regi ac filii fidelitatem abnegassent.

7. HIC LEO ROMANA DEDUCTUS AB URBE.] An. 799. Leo Papa à Romanis in Letania majore lingua truncatâ cruciatus, & per Wirundum Abbatem, & Winigisum Ducem Spoletanum ereptus, ad Carolum in Saxonia ad Paderbrunno deductus est. Annal. Fuldenf. apud Freher. vita Caroli M. per Engolismenf. tom. II. script. hist. Franc. Astronom. apud Reuberum, Poëta Anonym. Annales incerti auctoris apud Pithæum, Regino, Sigonius lib. 4. hist. de Regno Italiae.

Pompam, quâ Paderbornæ exceptus est LEO Pontifex, prolixè & accuratè descripsit, qui interfuisse videtur, vetus Poëta, diversus à nostro Paderbornensi, quem Reineccius edidit, & nos sæpe citavimus. Extat apud Henricum Canisium, cujus iudicio putatur esse Alcuinus Flaccus, Caroli M. & S. Ludgeri præceptor. Libet attexere carmina, ut palam omnibus fiat, quo honore maximus Rex Pontificem Opt. Max. coluerit.

Est

Est locus insignis quo Patra & Lipa fluentant,
 Altus & in nudo campo jacet, undique largo
 Vestitus spatio, celfo de colle videri
 Namque potest legio omnis, & hinc exercitus omnis,
 Castra Ducum & Comitum, radiantiaque arma virorum.
 Huc CAROLUS multis stipatus millibus Heros
 Advenit, & tandem juvat hic succedere tectis.
 Missus Apostolici regalem tendit ad aulam
 Interea, & summum manifestat quippe venire
 Pontificem expulsam Romana à sede LEONEM
 Civibus à propriis, & tot tolerasse recenset
 Verbera commemorans extinctum lumine vultum;
 Narrat & abscissam liquido de gutture linguam,
 Nunc medicante Deo sanatum, & ab omnibus istis
 Esse malis animis: stupet ipse exercitus omnis
 Audita, & CAROLUS recolendo somnia retrò,
 Præteriti indicio agnoscens vestigia visus;
 Hoc fore non dubitat, quòd tristes fundere fletus
 Pontificem in somnis jam dudum vidit eundem.
 Hinc jubet ex templo Pippinum occurrere magno
 Pastori, pacem & placidam portare salutem.
 Obvius ire parat genitoris iussa faceffens
 Pippinus, centum letus cum millibus ibat.
 Ipse sedet solio CAROLUS Rex justus in alto,
 Dans leges patriis, & regni fœdera firmat.
 Utque videt patulo adversum se tendere campo
 Pastor Apostolicus, centum cum millibus altum
 Pippinum, geminas extendit ad æthera palmas,
 Pro populoque preces effundens pectore largas.

*Ante Sacerdotem ter summum exercitus omnis
 Sternitur, & supplex vulgus ter fusus adorat.
 Mox LEO Papa solo Pippinum more benigno
 Excipit, & sacris circumdans colla lacertis,
 Heret in amplexuque diu placida oscula libans,
 It comes, & supra se confert vertice toto
 Pippinus, varias miscet sermone loquelas,
 Inque vicem diversa levant problemata verbo.
 Rex pius interea solium conscendit, & omnem
 Alloquitur populum CAROLUS venerabilis Heros.
 Ergo agite ô Proceres, inquit, quibus induite arma
 Ire estis soliti ad bellum, Martemque severum
 Tentare, & crudo vosmet confidere pugno,
 Pontifici celeri cursu occurremus opimo.
 Vix hæc dixit Heros: fremit undique turba tumultu,
 Tela manu glomerat, mox loricasque trilices
 Et latos clypeos, galeasque & spicula, pelta
 Ærata resonant; acies hinc inde videntur
 Ire equitum, sparsa nigrescunt pulvere nubes,
 Et tuba lugubri medio strepit aggere voce.
 Classica signa sonant, campi densantur aperti,
 Agmine cristatus fulgetque exercitus omnis.
 Tela micant pariter, vexilla levata coruscant;
 Armati incedunt, juvenes & freta juventus
 Gaudet equis, siccus fervescit in ossibus ardor
 Audendi, ac CAROLUS medio micat agmine letus.
 Aurea crista tegit frontem, & conspectus in armis
 Fulget, equo ingenti portatur ductor opimus.
 Ante Sacerdotum porrò castra, agmina ternis*

Stant diuisa choris, in longis vestibus almæ
 Sacra crucis vexilla levant, & Præsulis omnis
 Adventum expectat Clerusque & candida plebes.
 Jam pater in campo CAROLUS vidit agmina aperto,
 Pippinum & summum Pastorem tendere contra
 Constat, & inque modum populum expectare coronæ
 Precipit, atque aciem hinc dividit urbis ad instar.
 Ipse autem medio consistere in orbe beatus
 Præsulis adventum expectans, & vertice toto
 Altior est sociis, populum supereminet omnem.
 Jam LEO Papa subitque externo se agmine miscet.
 Quàm varias habitu linguas, tam vestis & armis,
 Miratur gentes diversis partibus orbis.
 Extemplo properans CAROLUS veneranter adorat,
 Pontificem amplectens magnum, & placida oscula libat.
 Inque vicem dextras jungunt, pariterque feruntur
 Gressibus, & multo miscentes verba favore,
 Ante Sacerdotem ter summum exercitus omnis
 Sternitur, & supplex vulgus ter fusus adorat,
 Pro populoque preces ter fundit pectore Præsul,
 Rex pater Europæ, & summus LEO pastor in orbe
 Congressi, inque vicem vario sermone fruuntur.
 Exquirat CAROLUS casus auditque laborum
 Diversos, sceleris populi impia facta stupefcit,
 Miratur geminas jam dudum luce fenestras
 Extinctas, & nunc reparatum lumine vultum.
 Truncatamque loqui miratur forcipe linguam,
 Alter in alterius configunt lumina vultus,
 Et parili sedis tendunt ad culmina gressu.

Ante Sacerdotes sacri stant ostia templi,
 Alternis vicibus modulantes carmina laudum;
 Atque Creatori grates laudesque frequentant,
 Qui nova Pontifici reddebat lumina summo,
 Et desperatam condebat in ore loquelam.
 Exoritur clamor, vox ardua pulsat olympum.
 Intrat Apostolicus, CAROLO ducente beato,
 Templi Creatoris solito solemniamore
 Concelebrare, pio Missarum sacra favore.
 Exhinc officiis divinis ritè peractis
 Invitat CAROLUS celsa inter tecta LEONEM.
 Clara intus pictis conlucet vestibus aula,
 Auro ostro ornantur hinc inde sedilia multo.
 Ad mensas resident leti, variisque fruuntur
 Deliciis, medio celebrant convivium tecto;
 Aurea namque tument per mensas vasa falerno.
 Rex CAROLUS simul & summus LEO Præsul in orbe
 Vescitur, atque bibunt pateris spumantia vina,
 Post latas epulas & dulcia pocula Bacchi,
 Multa pius magno CAROLUS dat dona LEONI.
 Hinc letus repetens aula secreta revisat
 Rex; & Apostolicus repetit quoque castra suorum:
 Cum tali à CAROLO LEO sit susceptus honore,
 Romanos fugiens propriis repulsus ab oris.

8. SACRAVIT PRIMUM RELIGIONIS OPUS.] Hujus rei te-
 stis est antiquus scriptor vitæ S. Liborii apud Bollandum, c. 11. pag. 88.
 §. 5. Nam & vir sanctissimus & verè Apostolicus Papa sedis Romia-
 nae, LEO nomine, injusta civium odia perpeffus, illic eum (Carolum)
 adiit, pro sedandis contra se ortis simulatibus, imperialem opem qua-
 siturus. A quo cum ingenti, ut par erat, honore susceptus, religio-

sum ejus ac salutare Christianitatis dilatanda studium nobilitet inchoatum, Apostolicâ auctoritate firmavit, atque in Ecclesia tunc ibidem noviter constructa quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas secum Româ detulerat, collocavit; fiducialiter id principi promittens, quod oratorium illud, tanti Martyris patrocinio munitum, non ulterius passurum foret injuriam, quam, ipso referente, prius ei contigisse cognovit; ut videlicet ob incolarum loci perfidiam, & odium in religionem Christianam, aliquoties igni traderetur. Et ob hanc maximè causam easdem reliquias ibi, rogatu Imperatoris, recondidit; non sine effectu congruo fiduciae sponsonisque suæ, cum nihil tale postmodum illic perpetratum esse certissimum sit. Eadem fere habet auctor vitæ B. Meinverci apud Broverum n. 1. p. 13. Gobelinus Persona in Cosmod. ætat. 6. cap. 38. insuper addit diem Leoninæ consecrationis: sed utrùm rectè, vide in Notis ad Monumentum Eresburg §. 8. Verùm audiamus Gobelinum, Pontificatus Hatumari primi Episcopi Paderbornensis anno 4. Leo Papa III. venit ad Carolum in Paderborne, querens de injusta Romanorum persecutione, quem Carolus honorificè suscepit, & rogavit ut Capellam quandam ibi noviter constructam, cum jam Ecclesiam, quam præsens ibidem erexerat, ipsi rebelles vastaverant igne, dignaretur consecrare. Qui precibus Regis gratanter susceptis, in eadem Capella altare in honorem S. Stephani Protomartyris devotè consecravit, ac reliquiis ejusdem Martyris, quas secum Româ detulerat, in eodem altari reconditis, visitantibus eandem Capellam in anniversario dedicationis ipsius, qui est VIII. Idus Decemb. de benignitate Sedis Apostolicæ magnas indulgentias concessit, & sedem ibidem Episcopalem auctoritate Apostolica confirmavit. Vid. adhuc Crantzius Metrop. lib. 1. cap. 11. Casp. Bruschius, & Kerfsbrochium in catalogo Ep. Paderborn. Baronium ad annum 799.

9. HIC SEDES LONGO FUIT ORDINE DEINDE SECUTIS,] Undè non immeritò ab Erinhero, qui vitam S. Heimeradi Presbyteri, tutelaris Hasungensis, versibus descripsit, appellatur SEDES REGALIS. Sic enim ille ingressus sermonem de B. Heimeradi cum Meinverco Antistite congressu:

Est

*Est locus egregius Patherbrunnon vocitatus,
Is quoque REGALIS SEDES, & Pontificalis.*

Haec illa produximus, quibus Paderborna à Carolo M. celebrata; nunc uti à cæteris Imperatoribus ac Regibus sit frequentata ac decorata, paucis subjungamus.

AN. 815. *Ludovicus in loco, qui dicitur Padrabrunna, generalem populi sui conventum habebat. Ibi ad eum omnes orientalium Sclavorum primores, & legati venerunt.* Astron. apud Reuber. vita Ludovici Pii incerto auctore apud Pithæum, Adelmus Benedictinus, Annal. Franc. apud Freher. pag. 416. Chron. Hildesienſe tom. II. inter ſcriptores hiſt. Franciæ: *An. 815. anno ſecundo imperii, HLudovicus Imperator ſuum placitum cum Francis in Saxonia ad Phaderobrunnon habuit, & illuc venit filius ejus HLotharius Rex Bojariorum, & alius filius ejus, Pippinus Rex Aquitaniorum: Bernardus quoque filius Pippini Rex Longobardorum. Et erat illud placitum Kalend. Julii menſis. Ejuſdem placiti meminit libellus de translatione S. Viti, & institutione novæ Corbeia à Meibomio editus.*

AN. 845. *HLudovicus tempore autumnii in Saxonia apud Padraprunno generale placitum habuit, ubi fratrum ſuorum, & Nordmannorum, Schlavorum quoque, & Bulgarorum legationes ſuſcepit, audivit & abſolvit.* Annal. Fuldenſes apud Freherum, & apud Pithæum tom. II.

AN. 958. *Otto divina gratia Rex, ob remedium anime ſue, ad interventum dilectæ conjugis ſue Adelheide, & amantiſſimi fratris ſui Brunonis Archiepiſcopi, Sanctimonialibus, Deo ſanctæque Maria ſemper Virgini, & ſancto Cyriaco devotè ſervientibus, in proprium donavit quicquid Malhure in Giſi marcâ habuit. Signum Domni Ottonis inviſiſſimi Regis. Luidulfus Cancellarius ad vicem Brunonis Archicancellarii recognovit. Data VII. Kal. Jul. An. Dom. Incar. DCCCCLVIII. Ind. I. regnante piſſimo Rege Ottone Anno XXIII, Actum Patherbrunnon. Amen.*

AN. 1013. *In proxima quadrageſima Rex (Henricus) ad Werlu veniens, diu cholica paſſione ibi infirmatur, & multa per viſionem ſibi revelata ſunt. Ad ultimum lacrymis & oratione multorum convaleſcens, quia in tam brevi intervallo ad prædeſtinatum non valuit pervenire locum, Paſchale feſtum, cum Meinwerco ſibi admodum familiari, in Patherbrun dignâ veneratione peregit.* Ditmari Chron. lib. 6. p. 81. vid. etiam Broweri ſcholia in vitam B. Meinwerco num, 22.

An. 1014. Imperator hec audiens de tantorum detrimento patrum turbabatur, qualiterque loca bene suppleret vacua, cum familiaribus suis tractavit, & Natalem dominicum in Patherbrun festivis peregit gaudiis. Ditmari Chron. lib. 8. pag. 91.

An. 1016. Imperator (Henricus) Christi nativitatem Patherbrunna celebravit. Chron. Hildesienſe inter ſcript. hiſt. Franc. tom. 111.

An. 1017. Caſar verò (bellum moturus magnis copiis adverſus Boleslaum Poloniae Ducem) ad orientem tendens, Imperatricem (Cunigundam) ad ſe in loco, qui Patherbrunnum dicitur, venire jubet. Inde ambo uſque ad Magdaburg proſecti. Ditmari Chron. lib. 7. pag. 30. & ibidem dedit diploma, quo IV. Idus Junii B. Meinverco Episcopo Paderbornenſi certa pradia largitur.

An. 1018. Imperator (Henricus) Natalem Christi Patherbrunnen Paſcha Babenberg egit. Chron. Hildesienſe inter ſcript. hiſt. Franc. tom. 111.

An. 1021. Henricus divinã gratiã Romanorum Imp. Aug. Meinverco Episcopo & Eccleſiã Paderborn. Comitatum Dodiconis Comitum, quem dum vixit, tenuit, ſitum in locis Heſſiga, Netga, Nihterga, cum omni legalitate in proprium concedit atque largitur. Data XIII. Kal. Mart. Indictione 1111. Anno Dominica Incarnat. MXXI. Anno verò Domni Henrici ſecundi regnantis XVIII. Imperii autem VIII. Actum Paderbrun. feliciter. Amen.

An. 1023. Henricus divinã favente clementiã Romanorum Imperator Augustus, ad interventum dilectiſſimæ conjugis ſuæ, Cunigundæ Imperatricis Auguſtæ, Paderbrunnenſi Eccleſiæ quoddam ſuum prædium Hohunſeli dictum, ſitum in Pago Weſtſalon, in Comitatu verò Bernardi Comitum, cum omnibus ejuſdem prædii pertinentiis concedit & largitur. Signum Domni Henrici Romanorum invictiſſimi Imperatoris Auguſti. Gunterius Cancellarius vice Arizonis Archicappellani recognovit. Datum XVI Kal. Febr. Indiçt. VI. Anno Dominica Incar. MXXIII. Anno verò Domni Henrici ſecundi regnantis XXI. Imperii autem ejus VIII. Actum Paderbrunnon feliciter. Amen. Idem eodem loco & anno, XVIII. Kal. Februarii, Paderbrunnenſi Eccleſiæ quoddam prædium ſuum Steini dictum, ſitum in pago Weſtſalon, in Comitatu verò Bernardi Comitum concedit & largitur. Idem eodem anno, die, & loco, Monafterio Cofungenſi donat juris ſui prædium Hardinghuſon.

An,

An. 1025. *Conradus Rex primum sua felicitatis annum in Natali Domini Minda initiavit, & Epiphaniam Patherbrunnensi civitate morere regio peregit. Inde post Epiphaniam Hildenesheim venit.* Chron. ms. apud Christoph. Browerum, vid. ejusdem Scholia in vitam B. Meinweri num. 93.

An. 1030. *Imperator Natalem Christi Patherbrunnæ egit, ubi Aribo Metropolitanus, in sancto die inter Missarum solemnibus publico sermone habito, licentiam ab Imperatore, & confratribus Romam pergendi rogavit, simulque à Clero & populo indulgentiam sibi à Deo impetrari postulavit. Sicque post Purificationem S. Mariae iter assumens Romam adiit.* Vita S. Godehardi apud Browerum c. 10. Eadem habet Chron. ms. apud Christoph. Browerum, vid. ejusdem scholia in vitam B. Meinweri num. 500.

An. 1031. *Indict. XIV. Cuonradus Imperator Natalem Domini Patherbrunnen, & Pascha Nuvimago seraviit.* Chron. Hildesinter script. hist. Franc. tom. 111.

An. 1032. *Chonradus divinâ favente clementiâ Rom. Imp. Aug. confirmat donationes à venerabili Meinwerco factas Abdinghoffsensi Monasterio. Data XIII. Kal. Febr. Indict. XV. An. Dom. Incarn. MXXXII. An. vero Domni Chonradi secundi, Regni VIII, Imperii autem V, actum Paderburn. in Dei nomine feliciter. Amen.*

An. 1033. *Imperator Natalem Domini Patherbrunnæ, Pascha Niumagen seraviit.* Chron. ms. apud Browerum, vid. scholia ejusdem ad vitam B. Meinweri num. 121. Chron. Hildesienf. cit.

An. 1035. *Imperator Pascha Patherbrunnæ; Ascensionem Seliganstadt; Pentecosten autem Bavenberg celebravit.* Chron. ms. apud Christoph. Brow. l. c. Chron. Hildesienf. l. c.

An. 1036. *Imperator Pascha Ingelenheimi seriatu est; Ascensionem vero Domini, Paderbrunne; Pentecosten, nativitatemque Johannis Baptistæ Niumagi.* Crusius in Annal. Suv. lib. 6. part. 2. cap. 8. Chron. Hildes. cit.

An. 1043. *Henricus Imperator Pentecosten egit Paderborna.* Gerhard. Cleinsorgius in Annal. Westphaliæ ms.

An. 1051. *Imperator (Henricus) Pentecosten celebravit Podelbrunnen, ubi Bardus Archiepiscopus (Moguntinus) ad Missam habito sermo-*

ne.

ne, obitum suum instare prædicens, orationi fidelium se commendavit, qui eodem mense discessit. Lambertus Schaffnaburgensis.

An. 1056, Imperator (Henricus) regressus de Italia sanctum Pascha Padelbrunna celebravit. Lambertus Schaffnab.

An. 1152. Fridericus I. Imperator, teste Bernardo Episcopo Paderborni, jura Advocati Ecclesia Marnensis declarat, diplomate Paderborna dato. Indiēt. XIV. Anno Domni Regis Friderici primo. Auberti Miræi notitia Ecclesiarum Belgii cap. 158. pag. 402.

An. 1212. Otto IV. Imp. cum fratre suo Henrico Saxonia Duce, & Rheni Palatino, in aquas propemodum partes Saxoniam divisit Paderborna. Matthæus Paris in hist. majore, citatus à Marquardo Frehero in responso ad epistol. monitoriam Christophori Gewoldi, in causa Palatina, edita Heidelbergæ An. 1614.

An. 1375. Karolus Imperator volens Wenceslaum filium suum promoveri ad regnum, partes Westfalia pertransiit, & veniens Paderbornam à Domino Henrico Episcopo, ac Clero, ac civibus reverenter susceptus est. Et postquam unâ nocte moram traxit ibidem, Henricus Episcopus ipsum recedentem honorificè profecutus est. Gob. Person. Cosmod. ætat. 6. c. 71. p. 248. vid. etiam Panegyric. Paderborn. lib. 2. cap. 13.

IO. VIRGINIS HIC CONJUX VIRGO CUNIGUNDA MARI-
TI.] An. 1002. Indiēt. xv. novus Rex Henricus S. Laurentii Natalem Paderbrunnen celebravit. Et ibi Domna Cunigundis regalem benedictionem, & corona impositionem à Willigiso Metropolitano suscepit. Sed & Sophia ad Gandeshemensè regimè electa, obtentu Principum, Domni Bernwardi (Hild. Episc.) licentiam à Palligero benedicendi ibidem obtinuit. Chron. Hildesienfè sæpius citatum, vita S. Bernwardi apud Brovverum, vita S. Godehardi apud eundem, vita B. Meinverci apud eundem. Quæ autem in ipsâ Reginae consecratione, ceu sereno tempestas intervenerit, coortis in arma mutua Bavaris & Saxonibus, ex Adelboldo de rebus gestis S. Henrici, apud Jacobum Gretserum in Divis Bambergensibus, licet cognoscere: Interea Regi à Saxonia in regnum Lothariense properanti Gruona occurrit uxor sua, Domna Cunigunda nomine jam extans; sed recitò Regina futura. Inde enim Paderbronam veniens in festo S. Laurentii acclamatur, benedicitur, coronatur, & fit Kunigunda Kuninga, quod Latine interpretari potest Regia Regina. Sed

Sed ut nunquam serenitas, quam non sequatur nubilositas, sic raro
 jocunditas, quam non sequatur adversitas. Nam in benedictione
 Regina cunctis exultantibus Bavarii (quorum mos est in aliena terra
 velle, quod in sua volunt) circa civitatem fruges colligere, & agri-
 colas sua defendere volentes irrationabiliter ceperunt tractare.
 Quae res indigenas commovit, & ad resistendum etiam fortiter ani-
 mavit. Domestici igitur Regis, & indigenae, invalescente contentio-
 ne, confluent, concurrunt, conveniunt. Pugna gravis oritur, ex do-
 mesticis Regis juvenis unus interficitur, frater scilicet Domni Eilber-
 ti, qui tunc temporis erat Cancellarius, postmodum vero Frisensis fa-
 ctus est Episcopus. Hujus interfectione omnes Regis fideles commoti
 graviter, cives ceperunt persequi, & eos persequendo insatiabiliter
 grassari. Et nisi regia potestate retinerentur, omnes usque ad
 internecionem prosequerentur. Cum plurima igitur difficultate
 sedato tumultu, castigatisque illis quorum stultitia causa seditionis
 exstitit: inde Rex Dinsberg properat, & illic Lothariensium ad-
 ventum expectat.

II. NOBILIUS NULLUS ME CAPUT AMNIS HABET.] Præ-
 ter Pontificis Max. Imperatorum & Regum hospitium, regalem S.
 Cunigundæ coronationem, externorum Principum legationes, Fran-
 corum & Saxonum conventus, & castrorum metationes; caput Pa-
 dera nobilitat singularis amœnitas, & aquarum copia vix usquam ube-
 rior admirabiliorque, in Panegyrico Paderborn. Joannis Horrionis ad
 vivum depicta, lib. 2. cap. 7. Quod si, ut est apud Strabonem, Gy-
 mnasio liberalium artium, quod erat Tharsi in Cilicia, Cydnus amnis,
 cujus saluberrima aqua ferebatur, plurimum celebritatis attulit, ni-
 hilne habebit ad illustrandam Paderbornæ Academiam, hæc salubrium
 fontium copia, quibus ambigere possis, plusne palati & valetudinis, an
 aspectus & voluptatis gratiâ delecteris? Meque enim sentio, quæ pos-
 sit species esse jucundior, quam trium fontium in media urbe, ex eo-
 dem colle, modico intervallo exorientium, tantamque subito vim
 aquarum erumpentium, ut, non modicis effusi rivis, ante in unum
 alveum visendo sanè agmine confluant, compluresque molas
 frumentarias prius versent, quam se effundant è mœnibus.

Quanta amœnitas singulorum cum seorsim fluunt? quanta omnium cum uno amne labuntur? quam iuvat aquam ipsam omni crystallo puriorem intueri, & innascentes viridissimas herbulas numerare, quale spectaculum anaticulas, & cygnos videre in mediis undis pendulos, suspensâ caudâ, nitentibus contra profluentem pedibus, prono rostro piscantes? quæ voluptas, ne sævæ quidem brumæ inclementiâ unquam eripitur. Quâ enim tempestate nive omnia fœda sunt & gelu, non modò intra urbem, sed etiam non modico foris spatio, ne secundum quidem ripas, ut fert mos cæterorum annuum, vel in tenuissimas crustas congeliat. Quid quòd eodem tempore peregrinas aves ad se noster amnis allicit, quæ fluvius assuetæ, ubi glaciæ cæteris prohibentur, ad hunc confugiunt? Æstate verò, potestne quicquam illis viridariis, hortis, pomariis, quibus utraque ejus ripa prætexitur, esse formosius? Non enim nunc vacat aquam commemorare totâ propè urbe per canales singulari artificio dispensatam, non salientes fontes, non piscinas, non lavatrinas, non sexcenta commoda. Quòd si collibitum erit egredi urbe, quem non delectet cursum ejus prosequi, modò pleno incedentis amne, modò divisis quasi copiis insulas ambientis, modò vario flexu, & grato errore per virentia præta serpentis, modò limpidissimos rivos amplectentis sinu, modò celeberrimum Romanis Annalibus flumen Luppiam, vel cum jactura sui nominis generantis? Sed concludamus has Paderæ notas insigni Elogio Gobel. Persona in Cosmodr. atat. 6. cap. 38. quod ipse ab antiquo scriptore Vitæ S. Liborii est mutuatus: *Ad hunc locum Karolus sæpè divertit, quoniam ut scribit quidam, qui postea in eodem loco, tempore Arnulphi Regis, vitam duxit religiosam: HIC LOCUS VIRIS OMNI NOBILITATE GENERIS ANIMIQUE SEMPER INSIGNIBUS ABUNDABAT, UT NON ESSET DUBIUM, QUIN PATRIA CIVIBUS ET CIVES PATRIÆ CONGRUERENT, AC SIBI UTRINQUE ORNAMENTO FORENT.*